

**ESMINĖ INFORMACIJA ĮMONĖMS IR JŲ DARBUOTOJAMS
APIE GYVYBĖS DRAUDIMO SUTARTIMS
TAIKOMĄ APMOKESTINIMO TVARKĄ**

KAI NAUDOS GAVĖJAS PASIBAIGUS DRAUDIMO SUTARTIES TERMINUI - DARBUOTOJAS

Apmokestinimo tvarka galioja nuo 2017 01 01

Parengta pagal LR gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ), LR pelno mokesčio įstatymo (toliau – PMĮ), LR profesinių pensijų kaupimo įstatymo (toliau – PPKĮ), LR valstybinio socialinio draudimo įstatymo (toliau – VSDĮ), LR sveikatos draudimo įstatymo (toliau – SDĮ) aktualias redakcijas ir komentarus bei pagal LR civilinį kodeksą (toliau – LR CK).

Įmokų mokėtojas – ĮMONĖ / DARBUOTOJAS

Draudėjas – ĮMONĖ / DARBUOTOJAS

Apdraustasis – DARBUOTOJAS

Naudos gavėjas pasibaigus draudimo sutarties terminui – DARBUOTOJAS

Naudos gavėjas apdraustojo mirties, sveikatos sužalojimo ar ligos atvejais – darbuotojas/darbuotojo šeimos nariai/įmonė.

I. GYVYBĖS DRAUDIMO ĮMOKA

Įmonės mokama draudimo įmoka priskiriama leidžiamiems atskaitymams, kaip išlaidos darbuotojų naudai, kuri pagal GPMĮ nuostatas yra gyventojų pajamų mokesčio objektas (PMĮ 17 str.1d.).

Įmonės darbuotojo naudai mokamos gyvybės draudimo įmokos yra pripažįstamos pajamomis natūra (GPMĮ 9 str.) ir neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, jeigu mokama (GPMĮ 17 str. 1 d. 14, 14¹ p.):

- pagal gyvybės draudimo sutartis, kurių terminas ne trumpesnis kaip 10 metų **arba**
- pagal gyvybės draudimo sutartis, kuriose nustatyta, kad išmoka išmokama apdraustajam asmeniui, sulaukusiam minimalaus pensinio amžiaus (sutartims sudarytoms iki 2012 12 31 minimalus pensinis amžius yra 55 metai, sutartims sudarytoms nuo 2013 01 01 minimalus pensinis amžius yra ne daugiau kaip 5 metai iki VSDĮ nustatyto senatvės pensijos amžiaus) **ir**
- mokesčio laikotarpio (metų) įmokų pagal tokias gyvybės draudimo sutartis kartu su kitomis įmonės mokamomis įmokomis darbuotojo naudai, nustatytomis GPMĮ 17 str. 1 d. 14 ir 14¹ punktuose, suma neturi viršyti 25 proc. per mokesčio laikotarpį įmonės darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų.

Nuo darbuotojo gautų iš darbdavio pajamų natūra, kurios yra neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, nėra skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSDĮ 11 str. 1 d. 19 p.) ir privalomojo sveikatos draudimo įmokos (SDĮ 17 str.).

Suma, viršijanti 25 proc. su darbo santykiais susijusių pajamų, pripažįstama pajamomis natūra (GPMĮ 9 str.) ir apmokestinama gyventojų pajamų mokesčiu (GPMĮ 17 str. 1 d. 14, 14¹ p.) bei nuo jos yra skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSDĮ 10 str. , 11 str. 1 d. 19 p.) ir privalomojo sveikatos draudimo įmokos (SDĮ 17 str.).

Darbuotojas, kurio naudai įmonė moka draudimo įmokas, nepraranda teisės susigrąžinti gyventojų pajamų mokesčio nuo savo lėšomis sumokėtų draudimo įmokų, jei ir pats asmeniškai moka gyvybės draudimo įmokas, kaip nustatyta GPMĮ 21str. 1d. 1p. ir 21 str. 3 d.

Bendra iš gyventojų pajamų atimamų išlaidų, nurodytų GPMĮ 21 str. 1 d., suma negali viršyti 25 proc. visų per mokesčio laikotarpį gautų apmokestinamųjų pajamų, o bendra atimamų gyvybės draudimo įmokų ir įmokų į pensijų fondus, profesinių pensijų fondų dalyvių asociacijų ir (ar) jiems analogiškų subjektų, veikiančių Europos ekonominės erdvės valstybėje, turimus pensijų fondus suma negali viršyti 2.000 EUR per mokesčio laikotarpį (GPMĮ 21 str. 3 d.).

Išlaidos atimamos tik iš nuolatinio Lietuvos gyventojų gautų pajamų apskaičiuojant pajamų mokestį už mokesčio laikotarpį pateikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją (GPMĮ 21 str. 4 d.).

Tais atvejais, jei įmonė arba darbuotojas pagal tą pačią gyvybės draudimo sutartį moka **papildomą investicinę įmoką**, laikytina, kad yra mokama gyvybės draudimo įmoka.

II. DRAUDIMO IŠMOKA DĖL DRAUDŽIAMOJO ĮVYKIO

(kito negu gyvybės draudimo sutarties termino pabaiga)

Draudimo išmoka, mokama **gyventojui** draudžiamąjį įvykių – apdraustojo mirties, sveikatos sužalojimo ar ligos - atveju **yra neapmokestinama** (GPMĮ 17 str. 1 d. 13 p.).

Jei įmonė gauna draudimo išmoką (pvz., jei apdraustasis darbuotojas įmonę paskiria naudos gavėja mirties ar sveikatos sužalojimo, ar ligos atveju), tai pagal tokią gyvybės draudimo sutartį gautų draudimo išmokų suma, neviršijanti draudimo įmonei sumokėtų ir PMĮ 17 straipsnyje nustatyta tvarka leidžiamiems atskaitymams priskirtų gyvybės draudimo įmokų sumos, priskiriama apmokestinamosioms pajamoms. Gauta draudimo išmokų suma, kuri viršija draudimo įmonei sumokėtų ir PMĮ 17 straipsnyje nustatyta tvarka leidžiamiems atskaitymams priskirtų gyvybės draudimo įmokų sumą, priskiriama neapmokestinamosioms pajamoms (PMĮ 12 str. 2 punktas).

III. ĮMONEI IŠMOKAMA SUMA NUTRAUKUS SUTARTĮ ARBA ATSIIMANT DALĮ SUKAUPTOS VERTĖS

Jeigu draudimo sutartyje nustatyta, kad draudimo sutarties **nutraukimo ar nutrūkimo** (pvz., dėl įmokų nemokėjimo) atveju visos sumokėtos draudimo įmokos ar jų dalis gražinamos **įmonei** - draudėjai, tai iki draudimo sutarties nutraukimo ar nutrūkimo sumokėtų draudimo įmokų suma, kuri PMĮ 17 str. nustatyta tvarka buvo priskirta leidžiamiems atskaitymams, priskiriama **apmokestinamosioms pajamoms**, o gražinamų įmokų dalis, viršijanti leidžiamiems atskaitymams priskirtas draudimo įmokų sumas, priskiriama **neapmokestinamosioms pajamoms** (PMĮ 12 str. 2 punktas).

Ta pati apmokestinimo tvarka galioja ir atsiimant dalį sukauptos vertės bei paliekant sutartį galioti.

IV. DARBUOTOJUI MOKAMA DRAUDIMO IŠMOKA PASIBAIGUS GYVYBĖS DRAUDIMO SUTARTIES TERMINUI, AR IŠMOKAMA SUMA DARBUOTOJUI-DRAUDĖJUI NUTRAUKUS GYVYBĖS DRAUDIMO SUTARTĮ ARBA ATSIĖMUS DALĮ SUKAUPTOS VERTĖS

1. Jeigu gyvybės draudimo sutartis sudaryta iki 2003 01 01

Visa draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus sutartį arba atsiėmus dalį sukauptos vertės, **darbuotojui yra neapmokestinama, jeigu** pagal gyvybės draudimo sutartį įmokas mokėjo įmonė arba įmokas mokėjo ir pats darbuotojas, ir yra tenkinama bent viena iš šių sąlygų:

- sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo (GPMĮ 17 str. 1 d. 8 p.);
- sutarties terminas yra trumpesnis kaip 10 metų ar sutartis nutraukta anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, ir sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms nebuvo taikomos fizinių asmenų pajamų mokesčio lengvatos ar įmokos nebuvo atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka (jeigu pagal sutartį draudimo įmokas mokėjo įmonė, laikoma, kad nebuvo naudotasi pajamų mokesčio lengvata) (GPMĮ 17 str. 1 d. 8 p.).

Kitais atvejais išmokų arba gražinamų įmokų dalis, lygi sumokėtoms įmokoms, kurioms buvo taikomos fizinių asmenų pajamų mokesčio lengvatos ar kurios buvo atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, **yra apmokestinama 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu** (GPMĮ 6 str. 1 d.).

2. Jeigu gyvybės draudimo sutartis sudaryta 2003 01 01 ir vėliau

Visa draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus arba atsiėmus dalį sukauptos vertės, **darbuotojui yra neapmokestinama, jeigu** pagal gyvybės draudimo sutartį įmokas mokėjo įmonė arba įmokas mokėjo ir pats darbuotojas bei jos **buvo atimamos** iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, ir draudimo sutartyje numatytas naudos gavėjas nesikeitė nuo draudimo sutarties sudarymo datos, išskyrus atvejus, kai naudos gavėjas buvo pakeistas dėl naudos gavėjo mirties ar dėl santuokos pabaigos (pradžios), arba jeigu naudos gavėjas – savo vaikas (įvaikis, globotinis) buvo pakeistas kitu savo vaiku (įvaikiu, globotiniu), taip pat jeigu naudos gavėjas keitėsi iki 2016 m. gruodžio 31 d., ir yra tenkinama bent viena iš šių sąlygų:

- sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, **ir** išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra jaunesnis negu 26 metų (GPMĮ 17 str. 1 d. 10 p.) **arba**
- sutarties, sudarytos iki 2012 12 31, terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, **ir** išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra sulaukęs 55 metų (GPMĮ 17 str. 1 d. 9 p.) **arba**
- sutarties, sudarytos 2013 01 01 ir vėliau, terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, **ir** išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui iki senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai (GPMĮ 17 str. 1 d. 9¹ p.) **arba**
- sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, **ir** išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui yra nustatytas 0–25 procentų ar 30–40 procentų darbingumo lygis, arba išmokos gavėjas yra neįgalus vaikas, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis (GPMĮ 17 str. 1 d. 9, 9¹ p.);

Kitais atvejais gyvybės draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus arba iš dalies nutraukus draudimo sutartį **darbuotojui apmokestinama tokia tvarka:**

- dalis, lygi sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms, kurias mokėjo įmonė arba kurias mokėjo pats darbuotojas ir kurios **buvo atimamos** iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, **yra apmokestinama 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu** (GPMĮ 6 str. 1 d.);
- dalis, lygi sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms, kurias mokėjo pats darbuotojas ir kurios **nebuvo atimamos** iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, yra **neapmokestinama** (GPMĮ 17 str. 1 d. 12 p.);
- dalis, viršijanti sumokėtas įmonės ir paties darbuotojo gyvybės draudimo įmokas, **neapmokestinama**, jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip **10 metų** arba sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo (GPMĮ 17 str. 1 d. 11 p.). Jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, ši išmokos dalis yra **apmokestinama 15 proc.** gyventojų pajamų mokesčiu (GPMĮ 6 str. 1 d.).

Pastabos:

- Nenuolatinio Lietuvos gyventojų gautos draudimo išmokos nėra pajamų objektas, tokiu būdu jos nėra nei deklaruojamos, nei apmokestinamos (GPMĮ 4, 5 str.).
- Svarbu atkreipti dėmesį, kad jei gyventojui mokestiniu laikotarpiu buvo taikomas NPD (neapmokestinamasis pajamų dydis) pajamoms, susijusioms su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais, tai gavus išmoką pagal pasibaigusią, nutrauktą ar iš dalies nutrauktą gyvybės draudimo sutartį, metinis NPD bus sumažinamas įvertinant (pridedant prie metinių pajamų) gautos išmokos dalį, viršijančią sumokėtą pagal tą sutartį įmoką, jeigu ta dalis buvo apmokestinta GPM (GPMĮ 20 str. 7 d.).
- Privalomojo sveikatos draudimo įmokos nuo gautų draudimo išmokų nemokamos. (SDĮ 17 str.).

V. DRAUDIMO SUTARTIES SĄLYGŲ KEITIMAS

Apdraustojo pakeitimas

Draudėjas turi teisę pakeisti apdraustąjį asmenį kitu asmeniu gavęs rašytinį draudiko sutikimą (LR CK 6.1005 straipsnis „Apdraustojo asmens pakeitimas“). Kai draudėjas pakeičia apdraustąjį kitu savo darbuotoju ir paskiria jį naudos gavėju gyvybės draudimo sutarties laikotarpio pabaigoje, t.y. draudimo sutartis lieka toliau galioti (tik pakeičiamas apdraustasis ir naudos gavėjas iš vieno darbuotojo į kitą), tai pagal tokią sutartį sumokėtoms įmokoms yra taikomas PMĮ 17 straipsnio nuostatų tęstinumas (PMĮ 17 str. 1 d.), tačiau naudos gavėjo pakeitimas gali turėti įtakos išmokos apmokestinimui gyventojų pajamų mokesčiu (žr. IV dalį).

Naudos gavėjo pakeitimas

Draudėjas turi teisę pakeisti draudimo sutartyje nurodytą naudos gavėją kitu asmeniu tik su apdraustojo asmens sutikimu (LR CK 6.1006 straipsnis „Naudos gavėjo pakeitimas“ ir LR Draudimo įstatymo 119 straipsnis „Naudos gavėjo paskyrimas ir pakeitimas“). Naudos gavėjo pakeitimas gali turėti įtakos išmokos apmokestinimui gyventojų pajamų mokesčiu (žr. IV dalį).

Draudėjo pakeitimas

Jei įmonė, apdraudusi darbuotoją gyvybės draudimu ir darbuotoją paskyrusi naudos gavėju bei kurį laiką mokėjusi draudimo įmokas, pagal atskirą įmonės ir darbuotojo susitarimą po kelių metų pakeičia draudimo sutartį ir draudėjo teises ir pareigas perduoda pačiam apdraustajam darbuotojui arba kitai įmonei (apdraustasis darbuotojas pereina į šią įmonę dirbti), tai pagal tokią sutartį sumokėtoms įmokoms yra taikomas PMĮ 17 straipsnio nuostatų tęstinumas.

VI. DĖL GYVYBĖS DRAUDIMO ĮMOKŲ DARBUOTOJŲ NAUDAI IR GALIMO PIKTNAUDŽIAVIMO

Tuo atveju, kai sudaromos tokio pobūdžio gyvybės draudimo sutartys, pagal kurias įmokas darbuotojų naudai moka darbdavys, o darbuotojas pagal sutarties sąlygas turi galimybę už nustatytą administravimo mokestį šias įmokas/jų dalį išsiimti iš draudimo sutarties sąskaitos ir nemokėti mokesčių, kai įmokų/išmokų mokėjimas savo esme yra darbo užmokesčio mokėjimo būdas, ir draudimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų įtvirtintomis teisėmis naudojamosi, siekiant mokestinės naudos, mokesčių administratoriaus kompetencijoje yra tokius atvejus kvalifikuoti kaip piktnaudžiavimą. GPMĮ 17 str. 1 d. 14 punkte nustatyta apmokestinimo lengvata taikoma gyvybės draudimo įmokoms, mokamoms pagal ilgalaikes sutartis, kai siekiama ilgalaikiai kaupti lėšas iki tam tikro draudžiamojo įvykio. Nustačius, kad pagal tokias gyvybės draudimo sutartis vyksta nuolatinis ir/ar sistemingas darbdavio sumokėtų įmokų (lėšų) išėmimas, konstatuotina, kad veiksmai atliekami, siekiant iš draudimo sutarties rėmų išėinančių tikslų bei mokestinės naudos. Tokiu atveju, kai tarp šalių susiklostę santykiai pagal savo turinį yra susitarimas dėl darbo užmokesčio mokėjimo būdo, gyventojų gauta nauda, taikant Mokesčių administravimo įstatyme numatytą turinio virš formos principą, bus apmokestinama pagal darbo užmokesčio apmokestinimui taikomas taisykles. (VMI išaiškinimas Nr. (18.18-31-1)-R-3603, 2011-04-12)